

Sygn. akt *INs 321/21*

POSTANOWIENIE

Dnia 4 października 2021 roku

Sąd Rejonowy w Mrągowie Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: sędzia Krzysztof Połomski

po rozpoznaniu w dniu 4 października 2021 roku w Mrągowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku B. R.

z udziałem P. M., M. M., A. L. i H. R.

o stwierdzenie nabycia spadku po Z. R.

postanawia:

I. na podstawie art. 1099 § 1 kpc wniosek odrzucić,

I. zwrócić wnioskodawcy B. R. kwotę 75 zł (siedemdziesiąt pięć złotych) tytułem częściowego zwrotu opłaty sądowej.

/-/ sędzia Krzysztof Połomski

Sygn. akt *INs 321/21*

UZASADNIENIE

Wnioskodawca B. R. wystąpił z wnioskiem o stwierdzenie nabycia spadku po Z. R. zmarłej 3 kwietnia 2020 roku w H. (Niemcy), wskazując, że ostatnim miejscem zamieszkania spadkodawczyni na terenie Polski było M..

W uzasadnieniu swojego stanowiska podniósł, że spadkodawczyni przed wyjazdem do Niemiec i tamtejszym zamążpójściem mieszkała w M.. Podniósł, że spadkodawczyni była rozwiedziona i nie miała dzieci, w związku czym w drodze ustawy winno dziedziczyć po niej rodzeństwo, ewentualnie dzieci zmarłego rodzeństwa.

Sąd ustalił, co następuje:

Spadkodawczyni Z. R. zmarła 3 kwietnia 2020 roku w H. (Niemcy). Do Niemiec przeprowadziła się na stałe po zawarciu związku małżeńskiego z P. G., co miało miejsce 22 listopada 2002 roku w A. (Niemcy). W dniu 9 marca 2007 roku uprawomocniło się orzeczenie Sądu Rejonowego w Ahrensburg dotyczące rozvodu pomiędzy Z. R. a P. G.. Z pobytu stałego w M. Z. R. została wymeldowana w dniu 25 października 2013 roku.

(bezsporne, a nadto dowód: odpisy aktów stanu cywilnego – k. 11-14, zaświadczenie Sądu Rejonowego w Ahrensburg – k. 15-16, wydruk danych z bazy PESEL-SAD – k. 34)

Sąd zważył, co następuje:

Wniosek podlegał odrzuceniu.

Okolicznością bezsporną jest, że spadkodawczyni przed śmiercią stale zamieszkiwała na terenie Niemiec. W tej sytuacji podstawową kwestią było ustalenie, czy sąd polski posiada jurysdykcję do rozpoznania sprawy o stwierdzenie nabycia po Z. R.. Sąd bowiem zobligowany jest do rozważenia kwestii, czy w danej sprawie posiada kompetencje do orzekania, bowiem kwestię jurysdykcji krajowej Sąd zobowiązany jest wziąć pod uwagę w każdym stanie sprawy, a w razie stwierdzenia jej braku koniecznym jest odrzucenie wniosku. Wedle art. 1099 § 1 i § 2 kpc brak jurysdykcji krajowej sąd bierze pod rozwagę z urzędu w każdym stanie sprawy, a w razie stwierdzenia braku jurysdykcji krajowej sąd odrzuca pozew lub wniosek. Brak jurysdykcji krajowej stanowi przyczynę nieważności postępowania.

W świetle przytoczonych regulacji nie ulega wątpliwości, że przesądzenie, czy w niniejszej sprawie dopuszczalna jest jurysdykcja krajowa, stanowi zagadnienie wstępne warunkujące merytoryczne rozpoznawanie niniejszej sprawy.

W niniejszej sprawie znajdzie zastosowanie Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z dnia 12 grudnia 2012 roku w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, które zgodnie z jego art. 81 wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane w państwach członkowskich Unii Europejskiej, zgodnie z Traktatem ustanawiającym Wspólnotę Europejską, a zatem wyłącza ono zastosowanie przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

Bezpośrednio we wszystkich krajach członkowskich Unii Europejskiej, w tym Polsce, obowiązuje Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 roku w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (zwane dalej: Rozporządzeniem). Przepisy Rozporządzenia mają charakter uniwersalny w tym sensie, że wyłączają stosowanie łączników jurysdykcyjnych przewidzianych w prawie krajowym.

Kwestia jurysdykcji ogólnej do orzekania co do ogółu spraw dotyczących spadku uregulowana jest w art. 4 Rozporządzenia. Przepis ten jednoznacznie wskazuje, że sądy państwa członkowskiego, w którym zmarły miał swoje miejsce zwykłego pobytu w chwili śmierci, mają jurysdykcję do orzekania co do ogółu spraw dotyczących spadku. Jurysdykcja ogólna została oparta na jednym łączniku, którym jest miejsce zwykłego pobytu spadkodawcy w chwili jego śmierci. Wobec powyższego w sytuacji, gdy spadkodawca miał miejsce zwykłego pobytu w chwili śmierci w państwie członkowskim, sądy tego państwa mają jurysdykcję do orzekania w sprawie spadkowej. U podstaw takiego rozstrzygnięcia leżało przekonanie, że sprawy spadkowe wykazują ścisły związek z państwem, w którym spadkodawca miał zwykły pobyt w chwili śmierci.

Przyjęta w Rozporządzeniu koncepcja jednolitości spadku ma bezpośrednie przełożenie na zakres jurysdykcji sądów państwa członkowskiego w sprawach spadkowych. Kompetencja ta rozciąga się bowiem na całość majątku zmarłego, niezależnie od jego składu i wartości. Jak podkreślono w motywie 37 preambuły do Rozporządzenia „przez wzgląd na pewność prawa oraz w celu uniknięcia fragmentaryzacji dziedziczenia, prawu temu powinien podlegać ogół spraw dotyczących spadku, to znaczy cały majątek spadkowy, bez względu na charakter składników tego majątku i niezależnie od tego, czy składniki majątku znajdują się w innym państwie członkowskim, czy w państwie trzecim” (vide: postanowienie Sąd Okręgowy w Olsztynie z dnia 29 września 2017 roku sygn. akt IX Cz 813/17)

Z powyższego wynika, że nawet fakt posiadania przez spadkodawczynię obywatelstwa polskiego, jak również ewentualnego umiejscowienia części majątku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie może prowadzić do utrwalenia właściwości sądu polskiego w przypadku, gdy spadkodawczyni w chwili śmierci posiadała miejsce zwykłego pobytu na terenie Niemiec.

Pojęcie miejsca zwykłego pobytu jest autonomicznym pojęciem prawa Unii Europejskiej. Przywoływane powyżej Rozporządzenie nie zawiera definicji pojęcia miejsca zwykłego pobytu, jednakże istotnych wskazówek dotyczących okoliczności, które wymagają uwzględnienia przy rozumieniu tego pojęcia dostarcza motyw art. 23 i 24 Rozporządzenia

nr (...). I tak, pobyt zwykły określa się jako miejsce ześrodkowania życiowych interesów osoby fizycznej, miejsce, w którym znajduje się główne centrum egzystencji danej osoby, przy czym uwzględnienia wymagają okoliczności natury osobistej i zawodowej,

a mniejsze znaczenie ma element czasu miejsce w którym znajduje się główny punkt więzi danej osoby i jej stosunków życiowych. W orzecznictwie europejskim utrwalil się pogląd,

że do okoliczności, które należy brać pod uwagę przy jego ustalaniu zwykłego pobytu zalicza się w szczególności regularność obecności zmarłego w danym państwie oraz warunki

i powody tej obecności, jak również posiadanie w nim kontaktów towarzyskich, stałej pracy, czy też powiązania administracyjne z organami określonego państwa.

Podkreślenia wymaga, że unormowaniu jurysdykcji zawartemu w art. 4 Rozporządzenia odpowiada art. 21 ust. 1, który wyraża zasadę, że prawem właściwym dla ogółu spraw dotyczących spadku jest prawo państwa, w którym spadkodawca miał miejsce zwykłego pobytu. Prawo to odnosi się do dziedziczenia wszystkich składników majątku spadkowego, w tym do nieruchomości, niezależnie od tego, w którym państwie znajdują się lub są położone – tzw. zasada jednolitości statutu spadkowego (vide: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Tom IV. (...)) postępowanie cywilne. Sąd polubowny (arbitrażowy), wyd. V). Wyjątkiem jest przypadek, gdy zmarły wykazywał silniejszy związek z innym państwem (art. 21 ust. 2 Rozporządzenia), który jednak w niniejszej sprawie nie występuje.

Zgodnie z art. 15 Rozporządzenia, gdy do sądu państwa członkowskiego wniesiono sprawę spadkową, co do której sąd ten nie ma jurysdykcji na mocy niniejszego Rozporządzenia, sąd ten stwierdza z urzędu brak swojej jurysdykcji, czego następstwem jest postanowienie o odrzuceniu pozwu lub wniosku.

Mając zatem na uwadze powyższe względy – na podstawie art. 1099 § 1 kpc w zw.

z art. 15 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 650/2012 z dnia 4 lipca

2012 roku w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz

w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego – orzeczono o odrzuceniu wniosku (pkt I postanowienia).

O zwrocie opłaty sądowej orzeczono – na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b) w zw.

z art. 79 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2020r. poz. 755 ze zm.) – jak w punkcie II postanowienia.

/-/ sędzia Krzysztof Połomski